

ZADÁNÍ

Stěžovatel byl vlastníkem a šéfredaktorem místního týdeníku „Komu i Czemu“, ve kterém v srpnu 2004 zveřejnil článek s názvem „Elegantně zabalené lejno“. Obsahem článku byla kritika starosty a úředníků místní samosprávy za projekt křepelčí farmy, jehož cílem mělo být snížení vysoké nezaměstnanosti v regionu. Novinový článek označoval starostu a dva úředníky, kteří tento projekt připravovali, posměšnými výrazy jako „hlupák“, „nedůvtipný šéf“, „přiblblý úředník“, „pozér“ a „populista“. Starosta a úředníci podali v reakci na článek proti stěžovateli soukromou obžalobu pro urážku.

Okresní soud při zkoumání obžaloby poznamenal, že v daném případě došlo ke střetu ústavně chráněných práv, a to svobody projevu a práva každého občana na ochranu jeho dobrého jména. Soud dále konstatoval, že jednání stěžovatele bylo v tomto případě očividným zneužitím svobody projevu. Shledal proto stěžovatele vinným z trestného činu urážky spáchané prostřednictvím sdělovacích prostředků a uložil mu peněžitý trest ve výši 10 000 zlotých (2 630 eur). Rozsudek byl následně potvrzen soudem vyšší instance.

Jaká základní práva jsou zde v kolizi?

Zkuste aplikovat kritéria Axel-Springer testu na daný případ.

Jak byste jako soudce Evropského soudu pro lidská práva rozhodli?

ŘEŠENÍ – zkráceně z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva Ziemiński proti Polsku:

Senát čtvrté sekce Soudu rozhodl pěti hlasy proti dvěma, že odsouzením novináře v trestním řízení za urážku v souvislosti se zveřejněním kritického článku používajícího posměšné výrazy o starostovi a úřednících místní samosprávy **došlo k porušení svobody projevu chráněné článkem 10 Úmluvy.**

Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Soud nejprve podotkl, že odsouzení stěžovatele a uložený trest představovaly zásah do výkonu jeho svobody projevu, který byl zákonný, jelikož se opíral o trestní zákon, a sledoval legitimní cíl, který představovala ochrana dobrého jména nebo práv jiných. Při posuzování nezbytnosti zásahu v demokratické společnosti Soud zdůraznil, že **článek stěžovatele kritizující projekt křepelčí farmy se zabýval výkonem místní samosprávy a komentoval bezesporu záležitost veřejného zájmu** (Kwicień proti Polsku, č. 51744/99, rozsudek ze dne 9. ledna 2007, § 51). Jednalo se tedy o oblast, ve které musí být jakákoli omezení svobody projevu vykládána úzce.

Soud dále připomněl zásady vztahující se k míře kritiky, kterou lze v případě starosty a úředníků považovat za přijatelnou. Z ustálené judikatury vyplývá, že **u volených politiků, kterým byl i starosta, jsou meze přijatelné kritiky širší než u soukromých osob** (Lingens proti Rakousku, č. 9815/82, rozsudek ze dne 8. července 1986, § 42). V případě úředníků místní samosprávy Soud uvedl, že stejně jako u politiků je u nich míra přijatelné kritiky oproti soukromým osobám vyšší, avšak není stejná jako u politiků. To je dáno skutečností, že úřední osoby nevystavují samy sebe přísné kontrole každého svého slova či jednání v takovém rozsahu jako právě politici (Janowski proti Polsku, č. 25716/94, rozsudek velkého senátu ze dne 21. ledna 1999, § 33).

Soud dále uvedl, že při hodnocení, zda stěžovatel překročil míru přijatelné kritiky, je třeba přihlídnout **ke kontextu a cíli celého textu, jakož i k jeho satirické a ironické povaze**. Podle Soudu vnitrostátní soudy tyto aspekty předmětného článku dostatečně nezohlednily, přičemž **zmíněné výrazy použité v celkovém kontextu článku se pohybovaly v mezích přijatelné nadsázky**. Satira je formou uměleckého projevu a společenské kritiky, pro kterou jsou právě nadsázka a přehánění neodmyslitelné a která přirozeně může provokovat (Mamère proti Francii, č. 12697/03, rozsudek ze dne 7. listopadu 2006, § 25).

Konečně Soud uvedl, že při hodnocení přiměřenosti daného zásahu je nutné vzít v úvahu i **povahu a závažnost uloženého trestu**. Připomněl, že využití trestněprávních sankcí v případech urážky není samo o sobě nepřiměřené, je ovšem nutné hodnotit povahu a závažnost uložených trestů, neboť tyto nesmí odrazovat tisk a jiné subjekty od účasti na veřejné debatě o otázkách veřejného zájmu. V projednávané věci byl stěžovateli uložen peněžitý trest a povinnost nahradit náklady řízení v celkové výši 3 385 eur. Soud s ohledem na výše uvedené rozhodl, že **vnitrostátní soudy neuvedly relevantní a dostatečné důvody, kterými by odsouzení stěžovatele za urážku a uložený trest odůvodnily**. Zásah do stěžovatelova práva na svobodu projevu tak byl **nepřiměřený sledovanému cíli, nebyl nezbytný v demokratické společnosti a došlo k porušení článku 10 Úmluvy**.

III. Oddělené stanovisko (= jinak také „disent“ či „odlišné stanovisko“)

Soudci Wojtyczek a Kūris ve svém nesouhlasném stanovisku podotkli, že většina se dostatečně nezabývala mírou urážlivosti pojmů, které stěžovatel ve svém článku použil. Upozornili, že výrazy je nutné vnímat v konkrétním jazykovém a kulturním kontextu, přičemž pouze rodilý mluvčí je schopen správně posoudit značnou urážlivost některých předmětných výrazů. Dle jejich názoru jsou proto k rozhodování o této problematice vnitrostátní soudy nesrovnatelně lépe vybaveny než Soud. Soudci dále zpochybnili závěr většiny o satirické povaze textu a uvedli, že i kdyby se skutečně o satiru jednalo, nelze mít za to, že tento literární žánr ospravedlňuje neomezené použití jakýchkoli urážlivých výrazů.